

Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΤΟΥ ΜΠΕΣΤ ΣΕΛΕΡ
ΟΙ ΓΙΟΙ ΤΟΥ ΟΝΤΙΝ

HARALD GILBERS ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΜΕΡΕΣ GERMANIA

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΖΑΛΗΣ

ΜΕΤΟΙΧΜΙΟ

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΦΩΤΙΑ

*Βερολίνο**Παρασκευή, 20 Απριλίου 1945**12 ημέρες πριν από τη συνθηκολόγηση
των στρατευμάτων του Βερολίνου*

Ο κόσμος του είχε συρρικνωθεί σε λίγες εκατοντάδες τετραγωνικά μέτρα, όμως ο Οπενχάιμερ τις τελευταίες έξι εβδομάδες είχε μάθει να είναι ευχαριστημένος ακόμα κι έτσι. Ο ορίζοντάς του ήταν ένας ταπεινός ασβεστωμένος τοίχος και ο τούβλινος ουράνιος θόλος στηριζόταν σε σιδερένια δοκάρια.

Και πίσω από αυτό τον κόσμο των επάλληλων οικοδομικών υλικών φυσούσε ο φλογερός άνεμος που συδαύλιζαν οι άνθρωποι. Το κελάρι ζύμωσης της παλιάς ζυθοποιίας προφανώς δεν ήταν διαμορφωμένο ώστε να χρησιμεύσει ως κατάλυμα για κυνηγημένους ανθρώπους όπως ο Οπενχάιμερ και η γυναίκα του η Λίζα, όμως αυτοί δεν είχαν άλλες επιλογές. Παρόλο που εκείνος είχε φροντίσει να τοποθετήσει την αυτοσχέδια εστία μαγειρέματος ακριβώς κάτω από μια πλαϊνή οπή εξαερισμού στον τοίχο, η κάπνα και οι μυρωδιές του φαγητού ύστερα από λίγες μόνο ημέρες είχαν επικαλύψει την υπόξινη μπόχα της ζυθοποιίας. Ο αέρας ήταν τώρα τόσο πηχτός, που θα μπορούσες να τον κόψεις με το μαχαίρι.

Στον τεχνητό θόλο, ύψους δέκα μέτρων, δεν υπήρχε ούτε ήλιος ούτε αστέρια, κι έτσι οι φωσφορίζοντες δείκτες του ρολογιού

τσέπης τού ήταν άχρηστοι. Η θέση τους πάνω στο καντράν δεν ήταν τίποτα παραπάνω από μια αυθαίρετη διευθέτηση, της οποίας το νόημα είχε χαθεί. Αντί γι' αυτό, υπήρχαν άλλες ενδείξεις από τις οποίες μπορούσε να αντιληφθεί πώς διαδεχόταν η μία μέρα την άλλη στον κόσμο έξω από το κελάρι. Κάπου κάπου εισχωρούσε μια φωτεινή λάμψη από τις οπές εξαερισμού· ωστόσο η ασφαλέστερη ένδειξη ότι ξημέρωνε μια καινούργια μέρα ήταν τα αναμμένα φώτα της οροφής. Ο Οπενχάιμερ δεν τα έκλεινε, γιατί η παροχή ρεύματος ήταν ούτως ή άλλως διακεκομμένη. Και όταν οι λάμπες άναβαν, έτσι για αλλαγή, μπορούσε να συμπεράνει ότι πίσω από τους χοντρούς τοίχους ξημέρωνε. Τις ώρες εκείνες οι μονάδες παραγωγής χορηγούσαν απλόχερα ηλεκτρικό ρεύμα. Όμως, τον τελευταίο καιρό οι ενδιάμεσες σκοτεινές φάσεις διαρκούσαν όλο και περισσότερο.

Το βράδυ, πάλι, ήταν η ώρα των σειρήνων, των οποίων το ουρλιαχτό τρύπωνε στο κελάρι της ζύμωσης. Ο ήχος τους ήταν ένα σημάδι ότι έξω γινόταν η συνήθης αεροπορική επιδρομή υπό την κάλυψη του σκοταδιού.

Παρόλο που τα θεμέλια του κελαριού άρχιζαν γρήγορα να ταρακουνιούνται από τις θανατηφόρες εκρήξεις των βομβών, ο Οπενχάιμερ ένιωθε μεγαλύτερη ασφάλεια ανάμεσα σε μια ντουζίνα δεξαμενές ζύμωσης παρά μέσα στο τρομοκρατημένο πλήθος των ανθρώπων στα τσιμεντένια καταφύγια. Ένας λόγος παραπάνω να προτιμάει αυτό το μέρος από τη σοβατισμένη ξύλινη οροφή του εβραϊκού σπιτιού, όπου ήταν αναγκασμένος να κατοικεί για πολλά χρόνια.

Όμως οι σειρήνες και οι βόμβες των αεροπλάνων δεν ήταν πια η μοναδική κλαγγή του πολέμου. Εδώ και κάμποσες ημέρες, ο άνεμος από την ανατολή έφερνε στην πόλη τον βρόντο του πυροβολικού. Παρόλο που ο Οπενχάιμερ λαχταρούσε να απαλλαγεί από την τυραννία των εθνικοσοσιαλιστών, τον ανησυχούσε το

λυσσαλέο σφυροκόπημα της πολεμικής μηχανής που όλο και δυνάμωνε. Δίχως ράδιο, δεν είχε καν τη δυνατότητα να μαθαίνει τα νέα για την κατάσταση στο μέτωπο.

Εκείνο το πρωί είχε ρεύμα και ο Οπενχάιμερ ξύπνησε από το τεχνητό φως των λαμπτήρων στην οροφή. Η Λίζα κοιμόταν ακόμη, ενώ λόγω του κρύου και της υγρασίας ήταν τυλιγμένη σε βαριά σκεπάσματα, έτσι που το σχήμα του σώματός της σχεδόν δεν διακρινόταν. Το κρεβάτι τους, φτιαγμένο πρόχειρα από ξύλινα κασόνια, ήταν μεν κάπως καλύτερο από το τσιμεντένιο δάπεδο, άνεση, πάντως, σίγουρα δεν μπορούσε να προσφέρει ούτε το ένα ούτε το άλλο.

Ο Οπενχάιμερ στηρίχτηκε με τον αγκώνα του στα ξύλινα κασόνια και σηκώθηκε. Ύστερα βγήκε μέσα από τα φθαρμένα στρωσίδια και έτριψε κακόκεφα την πονεμένη πλάτη του. Λίγες στιγμές αργότερα το κρύο τρύπωσε μέσα από το σακάκι του, προκαλώντας του ανατριχίλα.

Έριξε πάνω στους ώμους του μια κουβέρτα και με τα μάτιαμισόκλειστα πήγε στην πυροστιά για να ρίξει κάρβουνα. Καυτός καπνός μπήκε στα μάτια του, όμως η ζεστασιά ήταν ευχάριστη. Σε μια από τις εξερευνήσεις του στην εγκαταλελειμμένη ζυθοποιία είχε εντοπίσει κάμποσα κάρβουνα στο λεβητοστάσιο. Συγκρατήθηκε να μη ρίξει στη φωτιά περισσότερα κομμάτια. Όσο κρύο κι αν είχε, έπρεπε να κάνουν οικονομία. Στο κάτω κάτω, κανείς δεν ήξερε πόσον καιρό θα ήταν αναγκασμένοι να μείνουν ακόμη εκεί, μέχρι να τελειώσει η μάχη του Βερολίνου.

Ξαφνικά οι αισθήσεις του Οπενχάιμερ μπήκαν σε επιφυλακή. Είχε την εντύπωση ότι άκουσε έναν θόρυβο.

Όμως αυτό ήταν αδύνατον, αφού μόνο αυτοί βρίσκονταν εκεί κάτω. Η θυρίδα εξαερισμού ήταν κλειστή. Εκτός αυτού, οι μεντεσέδες έτριζαν τόσο πολύ, που, αν είχε μπει κάποιος μέσα, ο θόρυβος θα τον είχε ξυπνήσει.

Ο Οπενχάιμερ δεν πρόλαβε να ολοκληρώσει αυτή τη σκέψη, όταν άκουσε και πάλι έναν θόρυβο.

Ακουγόταν ένα κουδούνισμα.

Ο διαπεραστικός ήχος φαινόταν να έρχεται από μια απομακρυσμένη γωνιά του υπογείου. Όμως, λόγω των τεράστιων δεξαμενών ζύμωσης που παρεμβάλλονταν, στ' αυτιά του Οπενχάιμερ έφτανε μόνο ένας μακρινός απόηχος.

«Το τηλέφωνο» μουρμούρισε η Λίζα. Όταν κατάλαβε τι είχε πει, μισοκοιμισμένη ακόμη, ανασηκώθηκε έκπληκτη και τύλιξε τα σκεπάσματα πιο σφιχτά γύρω της.

Ο Οπενχάιμερ ήταν εξίσου έκπληκτος. Δεν ήξερε τι ακριβώς ήταν αυτό που τον παραξένευε περισσότερο: το γεγονός ότι υπήρχε εδώ ένα τηλέφωνο ή ότι κάποιος είχε καλέσει ειδικά αυτό το νούμερο; Κατευθύνθηκε στα τυφλά προς το μέρος απ' όπου φαινόταν να έρχεται το κουδούνισμα.

Και πράγματι, στη σκιά μιας δεξαμενής μια συσκευή τηλεφώνου κρεμόταν στον τοίχο. Στο αιώνιο μισοσκόταδο που επικρατούσε στον χώρο, ο Οπενχάιμερ δεν το είχε προσέξει. Όταν εντόπισε τελικά τη συσκευή, το κουδούνισμα είχε πλέον σταματήσει. Αμέσως μετά, άκουσε τα βήματα της Λίζας να πλησιάζουν. Διαισθανόταν ότι με το βλέμμα της πίσω από τους ώμους του περιεργαζόταν τη συσκευή.

«Τι νομίζεις;» ψιθύρισε τρομαγμένη «ποιος μπορεί να ήταν;».

Ο Οπενχάιμερ δεν είχε ιδέα. Παρόλο που ήταν αναμφίβολα μόνοι τους στο υπόγειο, κάποιος απέξω είχε αποπειραθεί να εισβάλει στον χώρο.

Ήταν φίλος ή εχθρός;

Είχε αντιληφθεί και η Λίζα τον κίνδυνο. «Μάλλον δεν πρέπει να το σηκώσουμε» του είπε. «Αλλιώς, θα ξέρουν ότι είμαστε εδώ κάτω».

Φυσικά, στην άλλη άκρη της γραμμής μπορούσε να ήταν κά-

ποιος της Γκεστάπο ή της Υπηρεσίας Ασφάλειας, αν και κάτι τέτοιο ήταν μάλλον απίθανο, να ψάχνουν δηλαδή στο τηλέφωνο καταζητούμενους Εβραίους όπως ο Οπενχάιμερ.

Ξερόβηξε διστακτικά.

«Κι αν ήταν ο Έντε; Στο κάτω κάτω, μόνο αυτός μπορεί να ξέρει το νούμερο».

Ο Οπενχάιμερ ένευσε επιδοκιμαστικά, σαν να ήθελε να ενισχύσει αυτή τη λιγότερο ανησυχητική σκέψη. Ο Έντε. Αυτός πρέπει να ήταν. Ουσιαστικά ο κακοποιός αυτός ήταν που είχε φροντίσει να τους βολέψει σ' αυτή την κρυφή αποθήκη. Ο Βαρύς Έντε, όπως ήταν γνωστός στους κύκλους των κακοποιών, και οι συνεργοί του ήταν οι μόνοι που γνώριζαν ότι κάποιος έμενε εδώ κάτω. Και σίγουρα γνώριζαν και αυτοί το νούμερο της τηλεφωνικής γραμμής.

«Τότε πρέπει να είναι κάτι σημαντικό» συνέχισε τον συλλογισμό η Λίζα. «Αν ήταν στο τηλέφωνο ο Έντε».

«Ίσως. Αν είναι κάτι σημαντικό, σίγουρα θα προσπαθήσει ξανά. Όμως...» ο Οπενχάιμερ δεν κατάφερε να τελειώσει τη φράση του, καθώς εκείνη τη στιγμή το τηλέφωνο άρχισε πάλι να κουδουνίζει και ο διαπεραστικός ήχος ακούστηκε ξανά.

Βρέθηκε σε δίλημμα αν έπρεπε να σηκώσει το ακουστικό ή όχι. Τελικά, του ήρθε η ιδέα να δηλώσει ψεύτικο όνομα, για να μάθει ποιος ήταν στην άλλη άκρη της γραμμής. Αν ήταν ο Έντε, θα αναγνώριζε τη φωνή του Οπενχάιμερ και θα καταλάβαινε το τέχνασμα.

Αφού πήρε βαθιά ανάσα, σήκωσε το ακουστικό και δήλωσε το πρώτο όνομα που του ήρθε στο μυαλό. «Εδώ Σούλτσε».

Στην άλλη άκρη της γραμμής ακουγόταν τόση φασαρία, που πάντως ο συνομιλητής του αποκλείεται να αντιλήφθηκε το ψεύτικο όνομα. Στο βάθος ακούγονταν αντρικά γέλια. Όχι, δεν ήταν γέλια, ήταν κραυγές ευωχίας.

«Παρακαλώ;» ρώτησε ο Οπενχάιμερ σαστισμένος. Αν και ο συνομιλητής του, λόγω του σαματά, βρυχιόταν πολύ κοντά στο

ακουστικό, ο Οπενχάιμερ δεν καταλάβαινε τα λόγια του. Παρ' όλα αυτά, έβγαλε το συμπέρασμα ότι μιλούσε με τον Ιβάν.

«Ιβαν σντις!» ακούστηκε η τραχιά φωνή, και ύστερα άρχισε να κανονιοβολεί ρωσικές φράσεις, από τις οποίες ο Οπενχάιμερ το μόνο που κατάλαβε ήταν ότι γινόταν λόγος για κάποιο φασιστικό κτήνος. Από τις αρχές της δεκαετίας του '20 τα ρωσικά ήταν μέρος της καθημερινότητας στις συνοικίες Σαρλότενμπουργκ και Σένεμπεργκ, λόγω των εμιγκρέδων που είχαν εγκατασταθεί εκεί. Ο Οπενχάιμερ θυμόταν ακόμη κάποιες λέξεις που είχε αρπάξει τότε στον αέρα. Τελικά, ο ξένος έκλεισε το λογύδριο με το σύνθημα: «Σμερτ ναζίστοσκοβο βράγκα!». Ευχόταν να πεθάνουν όλοι οι ναζί.

Με μια ενστικτώδη κίνηση ο Οπενχάιμερ κρέμασε το ακουστικό στη συσκευή. Δεν άντεχε πια να ακούει αυτή τη φωνή τόσο κοντά στο αυτί του. Ήξερε ότι σ' αυτή φώλιαζε ο κίνδυνος. Δεν έπρεπε να εισβάλει στο κελάρι της ζύμωσης. Ποτέ.

Το βλέμμα της Λίζας ήταν ερωτηματικό. «Τι τρέχει;»

Ξαφνικά ο Οπενχάιμερ ένωσε το λαρύγγι του στεγνό. Κατάπιε, και για λίγο δεν ήξερε τι να απαντήσει.

Για ποιον λόγο να μιλήσει ακόμα μια φορά για το προφανές; Χτες είχε σημάνει ο συναγερμός για επίθεση τεθωρακισμένων. Έκτοτε η πόλη ήταν σε κατάσταση διαρκούς συναγερμού. Ήταν η αρχή του τέλους του παιχνιδιού. Η κόλαση που είχε προκαλέσει ο Χίτλερ δεν θα κρατούσε για πολύ ακόμη.

Τώρα είχε γίνει πραγματικότητα αυτό που τόσο συχνά κυκλοφορούσε ως φήμη, ύστερα από την έναρξη της χειμερινής επίθεσης του Κόκκινου Στρατού τον περασμένο Ιανουάριο. Η μετακίνηση του μετώπου από τα ανατολικά προς το μέρος τους ήταν πλέον αναπότρεπτη. Σε απόσταση μόλις λίγων χιλιομέτρων, αμέτρητοι τόννοι πολεμικών αρμάτων, οπλισμού και πυρομαχικών έκαναν τη γη να τρέμει. Ο ολέθριος κολοσσός θα σταματούσε

μόνο όταν θα ολοκλήρωνε το έργο του: την κατάληψη των κυβερνητικών κτιρίων στο Βερολίνο.

Το βλέμμα της Λίζας συνέχιζε να ζητάει μια εξήγηση, έτσι ο Οπενχάιμερ της είπε ανασηκώνοντας τους ώμους: «Έρχονται οι Ρώσοι».

Ο καθένας προετοιμαζόταν με τον δικό του τρόπο ενόψει της επερχόμενης πτώσης. Όσοι είχαν ακόμη τη δυνατότητα αναζητούσαν τη σωτηρία στη φυγή όσο πιο μακριά μπορούσαν από την πρωτεύουσα, πριν σφίξει ο κλοιός των ρωσικών στρατευμάτων γύρω από την πόλη και πιαστούν οριστικά στη φάκα.

Μόνο αυτός που καθόταν πίσω από τον τιμόνι της σαραβαλιασμένης Άντλερ Τρουμπφ οδηγούσε προς την αντίθετη κατεύθυνση. Είχε επιδοθεί σ' έναν αγώνα ενάντια στον χρόνο, καθώς ήλπιζε να φτάσει στο κέντρο της πόλης, να κρυφτεί εκεί εγκαίρως, πριν εισβάλει στην πόλη ο Κόκκινος Στρατός. Μπορεί να ήταν τρελός ώστε να εκτίθεται με αυτό τον τρόπο σε κίνδυνο, όμως μόνο έτσι θα πετύχαινε το σχέδιό του.

Έστριψε δεξιά για να αποφύγει ένα αντιαρματικό οδόφραγμα. Η Λαϊκή Πολιτοφυλακή είχε τοποθετήσει αυτά τα εμπόδια σε όλες τις σημαντικές διασταυρώσεις. Τα παραγεμισμένα με μπάζα βαγόνια του τραμ έδιναν την εντύπωση ότι δεν θα άντεχαν ούτε στο φύσημα του αέρα, πόσο μάλλον στις ρουκέτες του σตาลινικού πυροβολικού.

Όταν είδε τους ανθρώπους γύρω του να τρέχουν φορτωμένοι βαλίτσες, ήξερε ότι δεν θα κατάφερναν να περάσουν ούτε καν τον εσωτερικό αμυντικό δακτύλιο κατά μήκος των γραμμών του περιφερειακού υπέργειου σιδηροδρόμου. Το πιθανότερο ήταν να ξεδιαλεχτούν στα μπλόκα της στρατιωτικής αστυνομίας οι ικανοί να φέρουν όπλα άντρες και να σταλούν πίσω. Η διαταγή του Γκέμπελς, πως κανένας κατάλληλος για στράτευση κάτοικος δεν

επιτρεπόταν να εγκαταλείψει το Βερολίνο, εφαρμοζόταν μέχρι κεραίας. Είχαν γίνει αναρίθμητες συλλήψεις και η περίπτωση να εξασφαλίσει κάποιος μια έγκριση εξαίρεσης από το επιφορτισμένο με την άμυνα της πρωτεύουσας επιτελείο της Βέρμαχτ δεν είχε καμία πιθανότητα επιτυχίας. Προφανώς υπήρχαν ακόμη αρκετά όργανα στα οποία είχε ανατεθεί ο έλεγχος των εγγράφων όσων επιθυμούσαν να φύγουν.

Αυτός ο ίδιος μόλις που είχε προλάβει, δύο μέρες πριν, να φτάσει στην κωμόπολη Στάντιλμ της Θουριγγίας. Και αυτό κατέστη δυνατό μόνο επειδή είχε στη διάθεσή του τα απαραίτητα χαρτιά, τα οποία είχαν εκδοθεί από το Ταχυδρομείο του Ράιχ. Ευτυχώς κανείς δεν είχε προσέξει ότι η ημερομηνία πάνω στα παλιά έντυπα ήταν παραποιημένη.

Αντίθετα, στον δρόμο της επιστροφής προς το Βερολίνο δεν τον είχαν σταματήσει για έλεγχο ούτε μία φορά. Κανείς δεν υποψιαζόταν ότι ένας λιποτάκτης όπως αυτός θα επιζητούσε να πέσει οικειοθελώς στο καζάνι της κόλασης.

Ο οδηγός άρχισε να κρυφογελάει όταν σκέφτηκε ότι στο κάτω κάτω όλα ήταν θέμα οπτικής γωνίας. Μετά την ήττα θα ανοίγονταν πολλές προοπτικές. Κι αυτός πίστευε ότι είχε επιλέξει για τον εαυτό του την καλύτερη.

Προσωρινά επικρατούσε ο φυσιολογικός απριλιάτικος καιρός, όμως τώρα, κοντά στο μεσημέρι, πρόβαλε ο ήλιος μέσα από τα φωτεινά λευκά σύννεφα. Μια λαμπρή ημέρα για τα γενέθλια του δικτάτορα, που ο λαός την αποκαλούσε *Καλοκαιρία του Φίρερ*. Ο οδηγός αναρωτήθηκε μήπως αυτή η φράση σύντομα έμελλε να αντικατασταθεί από την *Καλοκαιρία του Στάλιν*. Η εποχή των εορτασμών, που οργάνωνε το γενικό επιτελείο σε όλη τη Γερμανία με αφορμή αυτή την επέτειο, είχε παρέλθει ανεπιστρεπτί. Ήταν σχεδόν σίγουρο ότι τα πεντηχοστά έκτα γενέθλια του Χίτλερ θα ήταν και τα τελευταία του.

Παρ' όλα αυτά, σήμερα τα κομματόσκυλα θα εμφανίζονταν για τελευταία φορά ενώπιον του ανθρώπου που είχε αυτοανακηρυχτεί σε Φίρερ, μόνο και μόνο για να την κοπανήσουν αμέσως μετά για το Τέμπελχοφ, όπου τους περίμεναν αεροπλάνα με τις μηχανές να μουγκρίζουν.

Κάνοντας αυτή τη σκέψη, έστρεψε το βλέμμα του στον ουρανό. Αυτό φυσικά δεν είχε κανένα νόημα, διότι ήταν δύσκολο να διακρίνει κανείς ένα μοναδικό αεροπλάνο πίσω από το γκρίζο πέπλο των διχτυών παραλλαγής. Στις άκρες του δρόμου υψώνονταν στον ουρανό μερικές σβηστές καμινάδες και οι λίγες προσόψεις των σπιτιών που είχαν απομείνει όρθιες έμοιαζαν σαν βρόμικες πετσέτες. Ο Γκέμπελς περιέγραφε την απελπισμένη αντίσταση ως ένα γεγονός επικών διαστάσεων. Και πράγματι, οι στήλες καπνού κάποιες ημέρες παρουσίαζαν αξιοσημείωτη ομοιότητα με εικαστικές αναπαραστάσεις από μάχες περασμένων αιώνων. Μόνο οι μαχητές έβλεπαν τα πράγματα διαφορετικά, καθώς δεν είχαν ούτε καν στολές της προκοπής, ούτε ήταν μυώδεις γίγαντες όπως εκείνοι στη μυθολογία των αρχαίων Ελλήνων. Ο πολυδιαφημισμένος ηρωικός αγώνας εναντίον της επέλασης του μολοσεβικισμού διεξαγόταν από εφήβους με στολές που έπλεαν πάνω τους, από σκελετωμένες μορφές στα όρια της εξάντλησης, από γέρους και σακάτηδες πολιτοφύλακες. Ωστόσο, ανάμεσά τους υπήρχαν ακόμα και τώρα αρκετοί φανατικοί, που ήταν πρόθυμοι να προσφέρουν ανθρωποθυσίες στον βωμό της ιδεολογίας τους.

Εκείνος τουλάχιστον δεν ανήκε σε αυτούς. Όχι πια.

Η πανταχού παρούσα ασβεστόσκονη στην ατμόσφαιρα ανακατευόταν με τον ιδρώτα, έτσι που σύντομα το μέτωπό του είχε καλυφθεί από μια κολλώδη μεμβράνη.

Μάλλον είχε επιλέξει την πλέον κατάλληλη στιγμή. Ήταν πιο ασφαλές να βάλει σε εφαρμογή το σχέδιό του όσο πιο αργά γίνονταν, έτσι που μέσα στη σύγχυση του πολέμου να εξαφανιστούν

όλα τα ίχνη της δραστηριότητάς του. Από το τελευταίο ανακοινοθέν της Βέρμαχτ είχε αποκομίσει την εντύπωση ότι έπρεπε να αναλάβει δράση αμέσως. Στο μεταξύ, είχαν ήδη αρχίσει να ακούγονται ονόματα πόλεων όπως Μίνχεμπεργκ. Όλοι όσοι ήταν κάπως εξοικειωμένοι με την τοπογραφία των περιχώρων του Βερολίνου ήξεραν τι σημαίνει αυτό. Ο Κόκκινος Στρατός είχε καταβάλει την τελευταία σημαντική γραμμή άμυνας στα υψώματα του Ζέελοου ύστερα από πολυήμερη μάχη. Πλέον, κανένας προμαχώνας δεν χώριζε τον ρωσικό στρατό από την πρωτεύουσα. Πιθανότατα, μάλιστα, δεν υπήρχε άλλο οργανωμένο μέτωπο.

Τώρα πια ήταν οριστικά στο έλεος των Ρώσων. Η αντίσταση αποδώ και στο εξής έμοιαζε με απελπισμένο αυτοχειρισμό.

Κάνοντας αυτή τη σκέψη, έσφιξε ακούσια τα χείλη του.

«Προσοχή!» άκουσε τη φωνή δίπλα του.

Παρά τρίχα θα ήταν πολύ αργά.

Τα λάστιχα στρίγκλισαν όταν πάτησε το φρένο.

Λίγα μόλις εκατοστά μπροστά από τον προφυλακτήρα πέρασε, σαν να μη συμβαίνει τίποτα, ένα φορτηγό. Μετέφερε στρατό. Οι στρατιώτες, κατά τα φαινόμενα δίχως οργανωμένο σχέδιο, μετακινούνταν από τη μια θέση άμυνας στην άλλη. Οι άντρες στην καρότσα του οχήματος της Βέρμαχτ δεν έδωσαν καμιά σημασία σ' αυτό το παρ' ολίγον ατύχημα. Τα μάγουλα των στρατιωτών ήταν ρουφηγμένα, το βλέμμα τους άδειο. Θα ήταν ευτύχημα γι' αυτούς αν όντως γινόταν το τρακάρισμα και μεταφέρονταν στο στρατιωτικό νοσοκομείο.

«Για μαζέψτε λίγο τα μυαλά σας τώρα!» είπε ο συνοδηγός του, που φορούσε τραγιάσκα. «Αν τραχάρετε κιόλας, δεν θα αξίζει δεκάρα η σακαράκα!» Ύστερα έβαλε πάλι την οδοντογλυφίδα στο στόμα του και στύλωσε κατσούφικα το βλέμμα του στο παρμπρίζ.

Το μοναδικό σχόλιο του οδηγού ήταν ένα αδιόρατο νεύμα με

το κεφάλι. Αν όλα πήγαιναν σύμφωνα με το σχέδιο, δεν θα είχε ανάγκη τα χρήματα. Πάντως αυτό δεν ήταν ανάγκη να το διατυμπανίζει μπροστά σε έναν κακοποιό σαν τον Πάουλε. Μέχρι τώρα δεν είχε πάρε δώσε με πλάσματα που μασούσαν οδοντογλυφίδες, και αυτό ήταν απόδειξη ότι σε έκτακτες καταστάσεις δεν μπορεί κανείς να είναι επιλεκτικός.

Ο οδηγός έριξε μια ματιά, ανήσυχος, στον εσωτερικό καθρέφτη. Η βαλίτσα του ήταν εκεί, στο πίσω κάθισμα. Αυτό ήταν καλό. Όσο είχε μαζί του αυτή την αποσκευή, ένιωθε κάποια ασφάλεια.

Κάποιος κορνάρισε πίσω του. Πάτησε απότομα το γκάζι και αμέσως μετά αναγκάστηκε να φρενάρει, καθώς λίγο ακόμα και θα έπεφτε πάνω στο καπό του αυτοκινήτου ένας πιτσιρικάς που φορούσε στολή. Ο νεαρός με το ναζιστικό περιβραχιόνιο έγειρε στο πλάι τρομαγμένος. Πάνω στο τιμόνι του ήταν προσαρμοσμένα δύο αντιαρματικά όπλα, δίπλα δίπλα το ένα στο άλλο, εκτεινόμενα σε όλο το μήκος από το φανάρι μέχρι τη σέλα. Οι δύο έξτρα σωλήνες έμοιαζαν να ανήκουν στον βασικό εξοπλισμό του ποδηλάτου.

Ο Πάουλε έκανε μια γκριμάτσα. Έδινε την εντύπωση ότι ήθελε να πει κάτι, όμως προτίμησε να το κρατήσει για τον εαυτό του. Τελικά έκανε σινιάλο στον οδηγό ότι ο δρόμος ήταν ελεύθερος και συνέχισαν την πορεία τους.

«Πού στην ευχή πάμε;» ρώτησε ο οδηγός. «Είναι μακριά ακόμα;»

«Εδώ από πίσω» μουρμούρισε ο Πάουλε. «Είναι μια παλιά ζυθοποιία».

Λίγες ώρες αργότερα, το ρεύμα κόπηκε και πάλι ξαφνικά, όπως ξαφνικά είχε έρθει και το πρωί.

Ο Οπενχάιμερ και η Λίζα κάθονταν μπροστά από την αναμμένη πυροστιά, όπου έβραζε μια κατσαρόλα από το νερό που

είχε κουβαλήσει πρόσφατα εκείνος από τη δημόσια κρήνη. Αν και έμεναν σε μια παλιά ζυθοποιία, από τις κάνουλες έτρεχε μόνο λασπόνερο.

«Τι λες» ρώτησε ο Οπενχάιμερ «πόσο θα τη βγάλουμε ακόμη;».

Η Λίζα έριξε ένα βλέμμα στη γωνιά που ήταν οι κουβάδες. «Τρεις μέρες ίσως, αν κάνουμε οικονομία».

Ο Οπενχάιμερ κατένευσε. Όπως και οι άλλοι Βερολινέζοι, έπρεπε σύντομα να διακινδυνεύσει μια διαδρομή μέχρι την επόμενη δημόσια κρήνη, φορτωμένος κουβάδες. Όμως τα πράγματα θα γίνονταν πραγματικά επικίνδυνα όταν θα άρχιζε να βρέχει το ρωσικό μολύβι των επιτιθέμενων. Ίσως ήταν καλύτερα να γεμίσει τα δοχεία όσο πιο γρήγορα γινόταν, πριν αρχίσουν οι μάχες. Μπορεί μεν στον χώρο να ήταν αποθηκευμένα κάμποσα κιβώτια αλκοολούχων, όμως ο Οπενχάιμερ δίσταζε να κάνει χρήση. Εντέλει δεν ήξερε αν είχαν ξεμείνει από την παλιά ζυθοποιία ή αν τα είχε αποθηκεύσει εκεί ο Έντε.

Το μόνο που είχε ανοίξει ήταν ένα μπουκάλι ούισκι, γιατί δεν υπήρχε άλλος τρόπος να πλύνει τα δόντια του. Με το απόσταγμα μπορούσε τουλάχιστον να τα απολυμάνει. Βέβαια, κάθε φορά έπρεπε να καταπνίγει την αποστροφή του για να κάνει γαργάρες με το τσουχτερό υγρό, καθώς απεχθανόταν τα ποτά με υψηλή περιεκτικότητα σε αλκοόλ. Και αυτό, παρά το γεγονός ότι η καλή του φίλη Χίλντεγκαρντ φον Στράχβιτς τον παρότρυνε πάντα να δοκιμάσει το δικό της απόσταγμα.

Στη σκέψη της Χίλντε χαμήλωσε το κεφάλι του.

«Αναρωτιέμαι τι να κάνει τώρα» μονολόγησε χαμηλόφωνα. Η Λίζα έδειξε την κατανόησή της με ένα νεύμα. Δεν χρειάστηκε να ακούσει όνομα για να καταλάβει ποιο πρόσωπο εννοούσε. Ο Οπενχάιμερ είχε θέσει αυτό το ερώτημα στον εαυτό του αμέτρητες φορές τις τελευταίες εβδομάδες.

Τα γεγονότα ήταν φρέσκα στη μνήμη του: η κατηγορία για

δολοφονία, οι προσπάθειές του να βρει ελαφρυντικά και τελικά η αναμονή, όσο η υπόθεση της Χίλντε εκδικαζόταν στο Λαϊκό Δικαστήριο, καθώς εκείνος δεν μπορούσε πια να κάνει τίποτε άλλο από το να ελπίζει ότι αυτή η φάρσα θα είχε αίσιο τέλος.

Όμως οι ελπίδες του αποδείχτηκαν μάταιες.

Και όταν τέλειωσαν όλα, αυτός και η Λίζα βρήκαν καταφύγιο στο κελάρι ζύμωσης του Έντε. Έκτοτε είχε χάσει κάθε επαφή με τη Χίλντε και τους πρώην συνεργάτες του. Ο συνήγορος της Χίλντε, ο Γκρέγκορ Κουν, επρόκειτο να υποβάλει αίτηση χάριτος, όμως το τι είχε συμβεί τελικά, αν είχε καταφέρει να αναβάλει την εκτέλεση της θανατικής ποινής μέχρι το τέλος του πολέμου, ο Οπενχάιμερ δεν το ήξερε.

Οι σκέψεις του διακόπηκαν από τον υπόκωφο κρότο μιας βαριάς πόρτας. Πρέπει να ήταν η εξωτερική πόρτα στον διάδρομο μεταφοράς. Σ' αυτή την είσοδο υπήρχαν δύο πόρτες, γιατί αρχικά ο χώρος προοριζόταν για θάλαμος ψύξης.

Ο Οπενχάιμερ αφουγκραζόταν προσεκτικά το σκοτάδι πέρα από τις δεξαμενές ζύμωσης. Μάλλον ήταν ο Πάουλε.

Ερχόταν τότε τότε, κατ' εντολή του Έντε, και τους έφερνε κονσέρβες, γιατί όσο πιο σπάνια έκαναν την εμφάνισή τους στον πάνω κόσμο, τόσο πιο ασφαλής ήταν η κρύπτη των παράνομων εμπορευμάτων του. Οι πανταχού παρόντες επόπτες των οικοδομικών τετραγώνων είχαν την ενοχλητική συνήθεια να χώνουν τη μύτη τους όταν έβλεπαν ξαφνικά στη γειτονιά τους κάποιον ξένο πρόσωπο. Προφανώς τα εμπορεύματα που ήταν αποθηκευμένα άξιζαν τόσο πολύ, που ο Έντε προτιμούσε να εφοδιάζει πού και πού τους προστατευόμενούς του παρά να διακινδυνεύσει να τους αφήσει να περιμένουν ώρες ολόκληρες μπροστά από ένα κατάστημα για να πάρουν τρόφιμα στη διανομή με το δελτίο.

Ο Οπενχάιμερ συνοφρυώθηκε, γιατί σήμερα τα πράγματα ήταν κάπως διαφορετικά. Όταν η Λίζα αντιλήφθηκε το ανήσυχο

βλέμμα του κατάλαβε ότι κάτι δεν πήγαινε καλά. Αν και ήταν αρκετά έξυπνη ώστε να γνωρίζει ότι δεν έπρεπε να βγάλει άχνα, ο Οπενχάιμερ για σιγουριά έβαλε τον δείκτη του χεριού του μπροστά στα χείλη του.

Πήρε ασυνήθιστα πολλή ώρα πριν ανοίξει η εσωτερική πόρτα. Πώς μπορούσε να είναι βέβαιος ότι ήταν ο Πάουλε; Η αργοπορία δεν έδειχνε ότι μάλλον δεν ήταν εξοικειωμένοι με τον χώρο και βάδιζαν προσεκτικά;

Κάνοντας αυτή τη σκέψη, ο Οπενχάιμερ άρχισε να ανασαίνει πιο γρήγορα. Όταν άκουσε τον θόρυβο των βημάτων οι αισθήσεις του μπήκαν σε συναγερμό.

Δεν ήταν ένα μόνο άτομο. Παρόλο που η αντήχηση ήταν πολύ δυνατή στον διάδρομο, του φάνηκε ότι άκουσε καθαρά πως πλησίαζαν δύο άτομα. Ο Οπενχάιμερ δεν μπορούσε να φανταστεί ότι ο Πάουλε θα φανέρωνε τόσο εύκολα την τοποθεσία της μυστικής κρύπτης σε κάποιον τρίτο.

Έπρεπε να κρυφτούν.

Δεν υπήρχε πια χρόνος να σβήσουν τη φωτιά της πυροστιάς δίχως να κάνουν θόρυβο που θα πρόδιδε τη θέση τους. Μπορούσαν, όμως, τουλάχιστον να εκμεταλλευτούν τα σκοτεινά μέρη.

Ο Οπενχάιμερ άρπαξε τα σκεπάσματα και τράβηξε τη Λίζα μαζί του. Πήγαν μαζί πίσω από την τελευταία δεξαμενή ζύμωσης και μαζεύτηκαν στη γωνιά. Μπορεί να έπιανε το τέχνασμα. Πιθανώς οι εισβολείς να νόμιζαν ότι εκεί στο πάτωμα ήταν ένας σωρός με κουρέλια.

Από τη μεριά της εισόδου ακούστηκε το τρίξιμο από τους σκουριασμένους μεντεσέδες. Ο θόρυβος αντήχησε πάνω στους πέτρινους τοίχους. Ο Οπενχάιμερ μάζεψε το κεφάλι του. Μόλις που έβλεπε πάνω από τον σωρό με τα σκεπάσματα και προετοιμάστηκε για την άφιξη των εισβολέων.

Τα προσεκτικά βήματα συνοδεύονταν από τον ήχο των μπά-

ζων που ήταν σκόρπια στον διάδρομο. Ύστερα, για λίγο, δεν ακουγόταν τίποτε.

Ο Οπενχάιμερ μπορούσε εύκολα να φανταστεί τι συνέβαινε έξω από το οπτικό του πεδίο. Η ζωηρή του φαντασία τον είχε προειδοποιήσει πολλές φορές για τον κίνδυνο.

Κάποιος είχε σταθεί στην εξώπορτα, με το βλέμμα του ερευνούσε τις σκιές στο μισοσκόταδο, είδε την πυροστιά, και αντιλήφθηκε ότι δεν ήταν μόνος του στο κελάρι.

Ο Οπενχάιμερ κράτησε την ανάσα του, τα νεύρα του ήταν τεντωμένες χορδές έτοιμες να σπάσουν.

Ο επόμενος ήχος ήταν απρόσμενος. Κάποιος σφύριζε ανέμελα έναν σκοπό. Και τι μ' αυτό, δεν χάθηκε δα κι ο κόσμος! Δίχως να πάρει κανένα μέτρο προφύλαξης, ο ένας από τους δύο εισβολείς μπήκε στο κελάρι. Για λίγο μόνο, η δυνατή δέσμη φωτός ενός φακού τσέπησεν σάρωσε το πάτωμα.

Ύστερα ακούστηκε μια φωνή. «Τι στέκεστε εκεί; Περάστε μέσα! Σαν στο σπίτι σας».

Ο Οπενχάιμερ ανάσανε ανακουφισμένος. Ήταν ο Πάουλε. Και μαζί του ήταν ακόμα ένα άτομο.

«Όλα εντάξει» ψιθύρισε στη Λίζα και ανασηκώθηκε. Όσο ακόμα δεν ήξερε ποιος ήταν ο νεοφερμένος, παρέμεινε φυσικά προσεκτικός. Με την κουβέρτα ριγμένη στους ώμους του, γλίστρησε εκατοστό το εκατοστό γύρω από τον επόμενο κάδο ζύμωσης.

Μπροστά από την πυροστιά στεκόταν μια ανθρώπινη μορφή και παρατηρούσε το καινούργιο περιβάλλον. Στη λάμψη της φωτιάς, εκτός από το φωτισμένο περίγραμμα της ψηλόλιγνης σιλουέτας, ο Οπενχάιμερ δεν μπορούσε να δει πολλά πράγματα. Ο ξένος κουβαλούσε μαζί του μία και μοναδική αποσκευή με την πρώτη ματιά ο Οπενχάιμερ την πέρασε για ιατρική τσάντα. Το να κουβαλά κανείς μαζί του φάρμακα και επιδέσμους ήταν πολύ χρήσιμο.

Ο Οπενχάιμερ και η Λίζα είχαν επίσης αποκτήσει τη σταθερή συνήθεια να κουβαλούν πάντα μαζί τους ένα μικρό βαλιτσάκι με τα απολύτως απαραίτητα, για περίπτωση ανάγκης.

Ο Οπενχάιμερ έκλεισε σφιχτά τα μάτια του όταν τον τύφλωσε το δυνατό φως. Ο Πάουλε τον είχε εντοπίσει ανάμεσα στα μεγάλα βαρέλια.

Έτεινε την παλάμη του μπροστά, για να προστατεύσει τα μάτια του από το εκτυφλωτικό φως του φακού.

«Δεν μου λες, Πάουλε, από πότε σου αρέσει η Τσάρα Λεάντερ;» τον καλωσόρισε με ερώτηση ο Οπενχάιμερ.

Ο ξένος στράφηκε έκπληκτος. Για μια στιγμή τράβηξε τη βαλίτσα κοντά στο στήθος του σαν να ήθελε να την προστατεύσει, όμως, όταν είδε τη χαλαρή στάση του Πάουλε, άφησε το χέρι του να πέσει.

«Νόμιζα ότι θα την είχατε κοπανήσει κιόλας».

Για κάποιον λόγο, η ολοφάνερη ευθυμία του Πάουλε εκνεύρισε τον Οπενχάιμερ, γι' αυτό απάντησε τραχιά: «Νομίζεις ότι θα φύγω αποδώ μέσα οικειοθελώς;».

«Με το μαλακό, κύριε επιθεωρητά» προσπάθησε ανόρεχτα να τον καθησυχάσει ο Πάουλε. «Πού να ξέρω! Πάντως, έχω φέρει κάτι για σας».

Έδωσε στον Οπενχάιμερ ένα αντικείμενο από σκληρό χαρτί.

«Τι στο καλό είναι αυτό;» ρώτησε ο Οπενχάιμερ.

«Είναι μια ταυτότητα, σε περίπτωση που θελήσετε να βγείτε έξω και πέσετε στην αγκαλιά κάποιου μπόγια ηρώων».

Μπορεί μεν να μην την είχε ακούσει ακόμη αυτή την έκφραση ο Οπενχάιμερ, όμως φανταζόταν τι μπορούσε να σημαίνει. Σίγουρα τα Ες Ες και η Βέρμαχτ είχαν φτάσει τώρα στο σημείο να μαζεύουν διαβάτες από τον δρόμο και να τους αναγκάζουν να υπερασπιστούν την πόλη.

Ο Οπενχάιμερ πλησίασε την πυροστιά κρατώντας την ταυτό-

τητα και εξέτασε τη σφραγίδα στη λάμψη της φωτιάς. Είχε την υπογραφή του γκαουλάιτερ του Βερολίνου δόκτορα Γκέμπελς, όμως η υπογραφή αυτή έμοιαζε περισσότερο με αδέξια απόπειρα ενός μαθητή του Δημοτικού.

«Ο Έντε το κανόνισε. Έχουμε όλοι από μία. Την υπογραφή του Γκέμπελς την έκανα εγώ, γούστο δεν έχει;» ρώτησε ο Πάουλε περήφανα.

Ο Οπενχάιμερ, παρόλο που δεν ήταν στ' αλήθεια πεπεισμένος για τις καλλιγραφικές ικανότητες του Πάουλε, του έκανε ένα ενθαρρυντικό νεύμα. Ήλπιζε μόνο ότι ούτε τα λαγωνικά στους δρόμους θα ήξεραν πώς είναι η υπογραφή του υπουργού Προπαγάνδας.

Αμέσως μετά έστρεψε την προσοχή του στον νεοφερμένο. Ο άντρας εκείνος τον παρατηρούσε όλη την ώρα προσεκτικά. Ξαφνικά ο Οπενχάιμερ συνειδητοποίησε ότι, έτσι όπως ήταν τυλιγμένος μέσα στη σκονισμένη κουβέρτα, έμοιαζε με κουρελή ζητιάνο.

Επιχειρώντας να αποκαταστήσει την αλήθεια, ο Πάουλε ξεκίνησε να κάνει τις συστάσεις.

«Να σας συστήσω». Ο Πάουλε έδειξε τον Οπενχάιμερ με ένα πλατύ χαμόγελο. «Αυτός εδώ είναι ο Κάρα Μπεν Νέμζι*».

Ήταν η πρώτη φορά που ο Πάουλε είχε τολμήσει να αστεϊευτεί μπροστά του. Ο μικροκαμωμένος κακοποιός τού άρεσε περισσότερο όταν δεν προσπαθούσε να γίνει πνευματώδης. Ο Οπενχάιμερ, όμως, έδειξε καλή διάθεση απέναντι στο κακόγουστο αστείο και έκανε μια γκριμάτσα που έμοιαζε με χαμόγελο.

«Ρίχαρντ» διόρθωσε. «Με ποιον έχω την τιμή;»

Ο ξένος δίστασε. Δεν ήθελε να αποκαλύψει πολλά για τον εαυτό του. «Μπορείτε να με λέτε Ντίτερ».

* Kara Ben Nemsi: μυθιστορηματική φιγούρα που συναντάται στα έργα του Karl May (1842-1912), εξαιρετικά δημοφιλούς και πολυγραφότατου γερμανού συγγραφέα μυθιστορημάτων με θέμα τους κυρίως την Άγρια Δύση.

Όταν ο Οπενχάιμερ πήγε να του δώσει το χέρι του, αυτό μπλέχτηκε στην κουβέρτα. Στην αντανάκλαση από το φως του φακού μπόρεσε να διακρίνει κάτι παραπάνω από το περίγραμμά του. Παρά τις βαθιές ρυτίδες, τον υπολόγισε γύρω στα σαράντα. Του Οπενχάιμερ του φάνηκε ότι ο νεοφερμένος είχε το μελαγχολικό βλέμμα και την καμπουριαστή στάση ενός αρπακτικού· μόνο τα γεμάτα χείλη του δεν ταίριαζαν σ' αυτή την εικόνα. Το κούρεμά του ήταν κάθε άλλο παρά στρατιωτικό. Τα ανακατωμένα του μαλλιά ήταν ήδη αραιά στην κορυφή. Ήταν βέβαιο ότι ο Ντίτερ πολύ γρήγορα θα αποκτούσε φαλάκρα. Επίσης, η στάση του και η μελωδική φωνή του ταίριαζαν περισσότερο σε έναν πολίτη.

«Κατάλαβα σωστά ότι είστε αστυνομικός;» ρώτησε ο Ντίτερ. Δίχως να το επιδιώξει, ο τόνος της φωνή του ακούστηκε κάπως επιφυλακτικός.

Ο Οπενχάιμερ προσποιήθηκε ότι δεν το αντιλήφθηκε και έγνεψε αρνητικά. «Α, αυτό είναι πια παρελθόν. Τώρα απλώς περιμένω το Τέταρτο Ράιχ».

Ο Ντίτερ χαμογέλασε καλοσυνάτα.

«Κι εσείς;» ρώτησε ο Οπενχάιμερ. «Με τι ασχολείστε;»

«Εγώ; Ας πούμε ότι είμαι ταχυδρομικός υπάλληλος». Ο Οπενχάιμερ είδε ότι το ύφος του ήταν κάπως περιπαικτικό όταν έδωσε αυτή την απάντηση. Δεν μπόρεσε να εξηγήσει την ξαφνική ευθυμία, όμως κατάλαβε ότι ο Ντίτερ δεν έλεγε όλη την αλήθεια.

ΕΝΑΣ ΤΡΟΜΑΚΤΙΚΟΣ ΝΕΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΜΕΣ ΣΤΑ ΣΥΝΤΡΙΜΜΙΑ

Βερολίνο, τέλος Απριλίου 1945: Τις τελευταίες ημέρες της κατάρρευσης του Τρίτου Ράιχ ο επιθεωρητής Οπενχάιμερ και η σύζυγός του Λίζα τις περνούν σε ένα υπόγειο καταφύγιο. Ωστόσο, η Λίζα πέφτει θύμα βιασμού από έναν ρώσο στρατιώτη. Ο δράστης είναι ένας λιποτάκτης που ονομάζεται Γκριγκόριεφ. Ο Οπενχάιμερ, όταν αρχίζει να αναζητεί τα ίχνη του, έρχεται αντιμέτωπος μ' ένα πλήγμα ψευδών και εξαπάτησης, στο κέντρο του οποίου βρίσκεται μια βαλίτσα με άκρως επικίνδυνο περιεχόμενο. Είναι σαφές ότι ο Γκριγκόριεφ προσπαθεί να διαπραγματευτεί παράνομα υλικό σχετικό με τις έρευνες των ναζί στον τομέα της ατομικής ενέργειας. Και γι' αυτό τον λόγο στο παιχνίδι έχουν μπει παραπάνω από μία μυστικές υπηρεσίες...

**Προσωπική εκδίκηση ή συλλογικό καλό:
ο επιθεωρητής Οπενχάιμερ καλείται
να διαλέξει ποιο μονοπάτι θα ακολουθήσει.**

ΤΟ ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ ΤΡΙΛΟΓΙΑΣ GERMANIA ΜΕ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΗ ΤΟΝ ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗ ΟΠΕΝΧΑΪΜΕΡ

Ένα ιστορικό αστυνομικό μυθιστόρημα εξαιρετικά τεκμηριωμένο και έξοχα γραμμένο, στο οποίο ο συγγραφέας του καταφέρνει να αποφύγει οποιοδήποτε κλισέ. Ο τρίτος τόμος με πρωταγωνιστή τον επιθεωρητή Οπενχάιμερ ικανοποιεί απολύτως τις προσδοκίες που έχουν καλλιεργήσει τα δύο προηγούμενα βιβλία της σειράς και προσφέρει αναγνωστική απόλαυση επικών διαστάσεων.

General-Anzeiger Magdeburg

ISBN:978-618-03-1682-7

9 786180 316827

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 81682